



244  
Sulyok Katalin

# Az Orvostudományi Egyetem

Hosszas huzavona után, 1769-ben Mária Terézia hozzájárult ahhoz, hogy a nagyszombati Tudományegyetemen megalakuljon az Orvosi Kar. Az első évben mindössze öt professzora és hét hallgatója volt, az oktatás latin és német nyelven folyt, mégis, ettől az időtől számítjuk a magyar orvosképzést.

A nagyszombati Tudományegyetem 1777-ben Budára, majd Budáról Pestre költözött. Pázmány Péter Tudományegyetem néven vált ismertté.

1951-ben a Tudományegyetemről leválasztották az Orvosi Kart, ekkor jött létre a budapesti Orvostudományi Egyetem.

## Adottságok

Üllői út 26. Az egyetem központi épülete. Az ország legnagyobb orvostudományi egyeteme. Három karán — az általános orvosin, a gyógyszerésztudományin és a fogorvostudományin — az 1960/61-es tanévben 3500 hallgató volt, az 1969/

70-es tanévben majdnem 4000. Évente hatszáz-nyolcszáz általános orvos, fogorvos és gyógyszerész szerez itt diplomát. A többi orvostudományi egyetemen (debreceni, pécsi, szegedi) összesen végez annyi orvos, mint itt. Az országban egyedül itt folyik fogorvosképzés. Gyógyszerészképzés itt és Szegeden.

Több mint ötven intézetben és klinikán tanulnak a holnap orvosai, gyógyszerészei, fogorvosai. A klinikák ágyainak száma majdnem négyezer.

Ha mindez egy helyen, egy tömbben volna, azt mondhatnánk rá: egyetemváros.

Híres botanikus kertje volt a nagyszombati egyetemnek: páfrányfenyők, orchideák, áloék; zombékosok, szikesek; északi növények és trópusi virágok, — a hallgatók természet-tudományi képzéséhez. 1777-ben az egyetemmel a botanikus kert is Budára, majd Pestre költözött.

A Fűvészkert az egyetemé volt. De az oktatáshoz mind több hely kellett. Az egyetem előbb beépítette a foghíjas telkeket, a parkokat, tovább terjeszkedni azonban nem tudott. Elkezdett építkezni a saját területén. Épületei lassacskán lehaptak egy-egy darabot a Fűvészkertből, alig hagytak belőle valamit az utókornak. Nemeceké harcának színterén ma klinikák és bérházak állnak. Az idegkliniká beteget az egykori fűvészkerti tó fölött fekszenek.

Az Illés utcában, a Mária utcában, az Üllői úton, a Baross utcában, a Nagyváradi téren, a Mikszáth Kálmán téren, a Városmajor utcában, a Karolina úton, a Tűzoltó utcában, a Szigony utcában, a Szentkirály utcában bérházak közé ékelve, nagyforgalmú utakon, tereken állnak a klinikák. Tejszállítók, kukások, szenesek zörögnek, villamos csörtet, hajnaltól késő éjszakáig zajlik előttük-köröttük a nagyváros élete. A hangzavar és a rossz levegő korántsem ideális

környezet a gyógyító-oktató munkához.

(E cikk írása idején a Debreceni Orvostudományi Egyetemen jártam. A város szélén, portól, füsttől, zajtól távol, a Nagyerdőben, egymástól hatvan-nyolcvan méterre állnak a klinikák. Alagút köti össze őket; a felszínen pedig pormentes utak, sétányok, virágágyások szolgálják a betegeket és az oktatást. A klinika területén van az orvostanhallgatók kollégiuma, ott a menza is. Nyolc-tízperces kényelmes sétával a legtávolabbi épület is megközelíthető.)

A budapesti Orvostudományi Egyetem egyik szobájában ülök. Néhány egyetemistával randevút beszéltem meg hat órára. Öt perccel negyed hét után behol két lány, azután gyors egymásutánban, szaladva, lihegve a többiek. Arra vagyok kíváncsi: milyen az egyetemisták élete? Ilyen. Reggel nyolctól délután ötig, hatig, egyik előadásról a másikra, elméleti óráról gyakorlatira sietnek. Két előadás

A Bőrgyógyászati Klinika előadóterme

Siklós Péter felvételei



között fél óra, háromnegyedóra szünet. Loholnak gyalog, szabadnak a villamoshoz, hogy idejében odaérjenek. A klinikák s intézetek a város hét kerületében 33 helyen vannak, egy olyan körön belül, melynek átmérője 12 km.

Nemcsak a szétszórtság, a távolság a baj. Az épületek nagy része elavult, a víz-, a csatorna-, a villanyhálózat elöregedett. Ennél is nagyobb baj, hogy annak idején nem ennyi hallgatóra tervezték az épületeket.\* Zsúfoltak a kórtermek, kicsik a műtők, ha tíz-tizenkét hallgató bemegy, jóformán moccanni se lehet.

### Hosszú út a diplomáig

Az Orvostudományi Egyetemre évek óta háromszor-négyszer annyi a jelentkező, mint amennyit felvehetnek. Az orvosi a divatos pályák közé tartozik. A fiatalok előtt is, de még inkább a szülők szemében. Mert biztos megélhetést adó, rangot, tekintélyt jelentő pálya. De, hogy az orvos egy kórházban milyen munkát végez; mekkora a felelőssége, mennyit kell éjszakázni, hány ügyeletet vállalnia; mi minden járul a falu egyetlen körzeti orvosára — hogy a valóságban mit jelent orvosnak lenni, erről alig tudnak valamit.

\* Az egy hallgatóra jutó bruttó intézeti alapterület 7,2 m<sup>2</sup>. (A debreceni egyetemen 15 m<sup>2</sup>.)

Bonctani gyakorlat



Találkoztam elsőéves hallgatóval, aki most töltötte be a huszonharmadik életévét. Negyedéssel, aki a huszonhatot. Ötödéssel, aki elmúlt huszonnyolc. Mert az egyetemi felvétel csak a harmadik, negyedik nekifutásra sikerült. Többen közülük okleveles ápolónők, műtősnők, aszisztensek. Találkoztam fiúkkal, akik évekig beteghordók, műtősök, mentőápolók, gyógyszergyári munkások voltak. A jelenlegi elsőévesek nagy része nem 1969-ben érettségizett! S az a tapasztalat, hogy akik kerülővel jutottak be, azok jobban értékelik, hogy itt vannak, és realitásban látják helyzetüket. Épp ezért, a tanulmányi eredményük is jobb.

De mindannyian azt mondják: nem ilyenek képzelték az egyetemet. Hallották, hogy nehéz, de hogy ilyen nehéz legyen...

Kétségtelen: óriási ismeretanyagot kell elsajátítani, s ezek egy része állandóan változik. Az utóbbi húsz évben sokat fejlődött az orvostudomány. Ami tegnap még korszakalkotó felfedezés volt, azt ma már a gyakorlatban kell alkalmazni, lehet, hogy holnapra elavul... Ez az állandó változás az egyik oka a tankönyv-problémának is. Nincs elég. Ha van is, csak a könyv egy része használható. Mire egy új tankönyv a nyomdából kikerül, akkorra sok minden változik... — Szerencsére, kiváló professzorok vannak az

egyetemen; előadásaikra támaszkodhat az ember — mondta egy tavaly végzett orvos. De csak jegyzetekből tanulni nem könnyű. A kötelező tárgyak mellett vannak fakultatívok is, amire szükség van, a nyelvtanulásra gondolok elsősorban. A latin mellett még legalább egy nyelvet tanulni kell. Ám nemcsak az orvosi ismeretek elsajátítása, az önálló gondolkodásra nevelés, a szelektálni tudás, a gyors reagálás kialakítása is beletartozik az orvosképzés fogalmába. Mindezek mellett ismerni kell az orvostudomány történetét; lépést kell tartani a napi politikai, társadalmi, művészeti élettel is. Egy biztos: tanulni-valóval ellátják az egyetemistákat. Aligha túlzok, ha azt mondom: túlterheltek az orvosi egyetem hallgatói.

A Központi Szabó Ervin Könyvtárban, és a Széchenyi Könyvtárban gyakran látni sebészeti tankönyvbe, anatómiába mélyedő lányokat, fiúkat. Napközben, ha egy-két üres órájuk akad, ide jönnek, és ide jönnek esténként is.

Itt legalább csend van. Panaszkodnak a kollégisták, hogy egymástól nehezen tudnak tanulni. Méginkább panaszkodnak azok a budapestiek, akik a szüleiknél laknak. Mert a tanulásra csak este jut idő. De este együtt a család. A család: a lakásban járkáló-mozgó-beszélő emberek. Akiket egy-két estén még meg lehet kérni a némaságra, el lehet hallgattatni; de hat éven át...? Este kezd élni a ház is. Egyik szomszédban vacsora készül, közben hangosan olvastatja iskolagyerekét az anya; a másik szomszédban veszekednek; a „gangon” gyerekek játszanak; az udvaron a házmester kiabál; emitt tánczenét bömböl a rádió, amott a tévé ordít. A pesti lakások, bérházak nem elmélyülésre, tanulásra valók.

A Központi Szabó Ervin Könyvtár és a Széchenyi Könyvtár a tanévben záróráig, egyetemistákkal teli...

### Kollégisták

Az egyetem négyezer hallgatója közül ezer kollégiumban lakik. A vidékieket mind; indokolt esetben a rászoruló budapestieket is el tudják helyezni. S hogy a vidéki hallgatók közül jó néhányan mégis albérlésben élnek, az igényességükkel, nem utolsó sorban szüleik pénztárcájával függ össze. Kétségtelen, hogy egyedül lakni egy szobában kényelmesebb, mint lépten-

nyomon az évfolyamtársakhoz alkalmazkodni.

A kollégiumi férőhelyek mennyiségével tehát nincs baj. A minőséggel annál inkább. Mert kimondottan kollégiumnak csak egyetlen: a Rezső téri épült. A többi villából alakították ki — ez még a jobbik eset. Vagy bérházból — ami gyakoribb; vagy — ilyen is van — a bérház egyik emeletén van a kollégium. A már meglévő, más célra készült épületekből igazi otthont még pénzzel se nagyon lehetne létrehozni, hát még ha nincs is rá pénz. (Az egészségügyi intézmények anyagi helyzete közismert. Az Orvostudományi Egyetem pedig az Egészségügyi és nem a Művelődésügyi Minisztérium irányítása alatt áll.) A hodályszobák, nyolc-tíz vagy ennél is több ágygal, a kis mellékhelyiségek, a kicsi tanulószoba: inkább szállás, mint otthon. Hiszen egy szobában hatnyolc-tíz felnőtt ember egymástól pihenni is, tanulni is nehezen tud, még ha előzékenyek, alkalmazkodni tudók, türelmesek is egymáshoz. Márpedig vizsgaidőszakban ki nyugodt...?

Érthető, hogy az egyetem büszkesége a Markusovszky kollégium, a Rezső téren. Négyágyas szobák, szépen berendezve, heverők, függönyök, mindenkinek külön íróasztal. Szemmel láthatóan otthonosan érzik magukat az itt lakók. Nemcsak a lányok, a fiúk szobája is otthonos: virágok, fotók, és — nem is lennének orvostanhallgatók! — a könyvespolcon, a szekrény tetején vagy az asztalon koponya... A fürdőszobában mosógépek, centrifugák, a teakonyhában villanyrezső, hideg-meleg-

Szövegtani gyakorlat



vizes mosogatók, frizsiderek; külön jól szellőző helyiségben zárható élelmiszerszekrények. Impozáns hall, ebédlő — ez ünnepek rendezésére is használható.

A kollégiumban 176 fiú és 224 lány él. Külön emeleten laknak a fiúk — a másik nemhez tartozók szobájába belépni tilos!

A folyosón furcsa illat üti meg az orrom: idegen illat, idegen fűszerek. Hatvan külföldi hallgató él a kollégiumban. Szokatlan nekik a magyar konyha, s esténként, ha ráérnek, nekiállnak főzni — ide, a Rezső térre varázsolva tízezer kilométerekre fekvő országukat.

Szemerklél az eső. Az épület bejáratánál, a félhomályban egy fiú és egy lány. Búcsúznak. Nem-sokára kapuzárás. Vajon melyik kísérté a másikat...?

### Ösztöndíjrendszer

Az új ösztöndíj-tandíjrendszer ebben a tanévben lépett életbe. Lényege, hogy minden juttatás (tanulmányi ösztöndíj, kollégiumi ellátás, menza) a hallgatók tanulmányi eredményétől függ. Valóban tanulásra ösztönző díj tehát. Épp ezért érthető, hogy nem talált egyöntetű, lelkes fogadtatásra.

A gyógyszerészeti kar hallgatói között a tanév első hónapjaiban ötszáz kérdőívet osztottak szét. A megkérdezettek 75 százaléka jobban járt, 25 százalékuk hátrányosabb helyzetbe került az előző évhez képest, a tanulmányi eredménye alapján. A megkérdezett kollégisták 89 százaléka viszont jobban járt. (A kollégiumi ellátásért eddig egységesen havi 200 forintot

fizettek, most viszont havi 50—700 forintig terjed a térítés összege.)

A 3,5-ös tanulmányi eredmény a választóvíz. Aki ezt nem éri el (a tanulmányi átlagot nem az egyes felelet, hanem az utóvizsga eredménye alapján állapítják meg), az tandíjat fizet. A tandíj összege 100 és 1000 forint között van félvényként. Az összeg megállapításánál a hallgató szociális helyzetét is figyelembe veszik.

A 3,5-től 4-es rendű hallgató tandíjat nem fizet. Ösztöndíjat viszont differenciáltan kapnak: 3,5-től 3,99-es tanulmányi eredményig havonta 100—200 forintot; 4—4,5 között 200—300 forintot; 4,5 fölött havi 500 forintot. Az ösztöndíj alapja a tanulmányi eredmény, de itt is figyelembe veszik a hallgató szociális helyzetét, tudományos munkáját (pályázatokon való részvétel, tudományos diákköri munka), társadalmi munkáját, emberi magatartását.

Népköztársasági ösztöndíjat az a hallgató kaphat, akinek tanulmányi eredménye kiváló, sok társadalmi munkát végez, és magatartása példamutató. A Népköztársasági Ösztöndíj havi 1000 forint. Az Orvostudományi Egyetemen az 1969/70-es tanévben 19 hallgató részesül Népköztársasági Ösztöndíjban.

Az egyetemen, de különösen az általános orvosi karon, kevés a társadalmi ösztöndíjas. Ennek oka, hogy a társadalmi ösztöndíj összege nem sokkal magasabb mint a tanulmányi ösztöndíjé. S mivel minden hallgató csak egyféle ösztöndíjban részesülhet, inkább a tanulmányit vá-

lasztják. Mert ha szerződést köt az egyetemista (egy várossal, járással, faluval, üzemmel) s annak lesz társadalmi ösztöndíjasa, ez kötelezettséggel jár: amikor végez, oda kell mennie dolgozni. De mi lesz, ha a másik fél nem tartja be a szerződésben foglaltakat, például most lakást ígér, de ez csak ígéret marad? S mert jelenleg sokkal több az orvosra váró helység, mint a végzős orvos, érthető, hogy nem akarják lekötni magukat.

### Mégegyszer az anyagiakról

Számtalanszor halljuk, mondjuk: elkényeztettük a mai fiatalokat. Hogy csak az egyetemistáknál maradjunk: az oktatás ingyenes, ösztöndíjat kapnak, kollégiumi elhelyezést, kedvezményes étkezést a menzán, s amikor végeznek, válogathatnak az állások közt. Bezzeg a harmincas években...

Elégedett-e vajon egyetemistáink, vagy teli vannak panasszal? Elkészültem erre is, arra is. De inkább a panaszra. Hiszen az orvostanhallgatók húszegynéhány éves lányok, akik öltözni szeretnének, divatosan öltözni, meg felnőtt férfiak, akik szórakozni szeretnének, udvarolni, s hat évig mindenre szűkösen telik. Megkérdeztem néhányukat: mennyi a jövedelmük, és mire telik belőle?

— Apám is, anyám is vezető beosztásban dolgozik. Testvérem nincs. Az ösztöndíjam száz forint. Ötszázra kiegészítik minden hónapban. Velük élek, ruhát, cipőt, cigarettát ők vesznek.

— Apám tévészelnök. Hetenként kapok otthonról csomagot. Ösztöndíjam nincs, a tandíjra valón kívül ötszáz forintot küldenek havonta. Kocsira már befizettek, mire végzek, meglesz. Alighanem nekem adják.

— Ötödszörré sikerült az egyetem, másodéves vagyok, nős. A feleségem ezernyolcszázat keres, az ösztöndíjammal együtt kettőezer egy havi jövedelmünk. Albérletben lakunk.

— Az édesanyámmal élek. Takarítónő, ezerkettőt keres. Nekem muszáj jól tanulnom. Ötszáz forint az ösztöndíjam. Két gimnazistát korrepetálok. Egyiket latinból, másikat biológiából.

— Apám, anyám segédmunkás, kettőezerhatot keresnek ketten. Három öcsém van, ipari tanuló a legnagyobb, a másik kettő még általánosba jár. Ha már segíteni nem tudom őket, legalább rám ne legyen gond-

juk... Háromszázötven az ösztöndíjam, a kötelező nyári gyakorlat után gyárban dolgoztam, és időnként valamilyen munkát vállaltok: éjszakai hólapátolást, hétvégén vagonkirakást, s amikor lehet, statisztálok a filmgyárban.

### Egyetemi város — 30 év alatt

Az Orvostudományi Egyetem jelenlegi épületeiben már csak nagy erőfeszítések árán lehet a korszerű követelményeknek megfelelő szintű oktató-gyógyító-kutató munkát végezni.

Az épületek átlag életkora 75 év. Az elhasználódás miatt a rekonstrukció költsége igen magas lenne, és még mindig nem felelne meg a célnak. Hiszen ahhoz, hogy a jelenlegi zsúfoltság megszűnjön, 100 százalékos bővítésre volna szükség. S erre nincs hely, és továbbra is megmaradna a szétszórtság; a toldozott-foldozott intézmények kusza csoportja.

A közelmúltban készült el az egyetem távlati fejlesztési terve. Eszerint a Nagyvárad tér — Üllői út — Korányi Sándor utca — Diószeghy Sámuel utca — Mező Imre út által határolt területen épül föl az új orvostudományi egyetem. Ez magában foglal öt darab ötszázágyas klinikai tömböt, egy hatszázágyas klinikát, fogorvosi klinikát, elméleti tömböt, 800 személyes diákszállót, 800 ágyas nővérszállót, gazdasági kiszolgáló épületet, 5000 adagos konyhaüzemet, kísérleti állatházakat, sportcsarnokot, föld alatti garázst.

Az épületek tervezésénél figyelembe veszik, hogy az orvostudomány fejlődésével, új tudományágak belépésével bővítésre lesz szükség.

A kivitelezést 1971-ben, a negyedik ötéves terv első évében kezdik meg, s több ütemben, 20—30 év alatt valósítják meg. Előreláthatólag évi 80—140 millió forintba kerül. A hosszú idő egyik oka: az építkezést úgy kell megoldani, hogy közben az egyetem zavartalanul működjön. Másrészt, anyagi-műszaki okokból sem jöhet létre hamarabb. Ezen kívül a beépítendő területen jelenleg vállalatok, raktárak, hivatalok, lakóházak vannak, ezeket szarnálni és elhelyezni kell.

Az egyetem mai hallgatóinak életén az 1971-ben induló építkezés nem sokat javít. A változást, a korszerű oktatás feltételeinek kialakítását már csak a következő nemzedékek fogják élvezni.

